

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tad-29 ta' Mejju, 2009

Citazzjoni Numru. 1084/1991/1

**Mario Debattista, Michael Sultana u Aronne *sive*
Ronnie Cacciottolo; u b'dikriet tas-26 ta' Lulju 2004
Iris Cacciottolo dañlet bħala intervenuta fil-kawża**

Versus

**Andrew Pace f'ismu proprju kif ukoll fil-kwalità tiegħu
ta' direttur f'isem u in rappreżentanza ta' *Savoy Bus
Co. Limited*, Carmelo *sive* Charles Pace, u l-
Kummissarju tal-Pulizija għal kull interess li jista'
jkollu, u r-Registratur tas-Socjetajiet għal kull interess
li jista' jkollu**

F'din il-kawża l-atturi qegħdin ifittxu għad-danni li ġarrbu minħabba aljenazzjoni li jgħidu li ma tiswiex ta' proprjetà ta' soċjetà li fiha huma għandhom ishma.

lċ-ċitazzjoni tgħid illi l-atturi huma azzjonisti fis-soċjetà konvenuta *Savoy Bus Co. Limited*. B'kitba privata tal-1 ta' Frar 1991 din is-soċjetà kienet biegħet lill-konvenut Carmelo Pace, li jigi wieħed mid-diretturi, il-*private 'bus*

numru Y-0910 bil-prezz ta' erbatax-il elf lira (Lm14,000) – daqs tnejn u tletin elf, sitt mija u ħdax-il euro u tlieta u għoxrin centeżmu (€32,611.23). L-atturi iżda jgħidu illi l-ħatra tad-diretturi li dehru fuq dik il-kitba f'isem is-soċjetà ma kinitx tiswa għax qatt ma ssejñet laqgħa ġenerali ta' kull sena tal-azzjonisti, kif iridu l-*memorandum* u l-istatut tas-soċjetà u kif trid il-liġi. Għalhekk, ikomplu jgħidu l-atturi, kull ma għamlu dawk id-diretturi ma jiswiex, ladarba ma tħarsitx il-proċedura għall-ħatra ta' diretturi, u ma jiswiex ukoll il-bejgħ magħmul bil-kitba tal-1 ta' Frar 1991. L-atturi jkomplu jgħidu illi l-bejgħ huwa milqut b'qerq għax il-vettura nbighet bi prezz ferm aktar baxx minn dak xieraq, bla ma saret stima, u b'kondizzjonijiet "irriżorji". Dan huwa ta' ħsara għall-azzjonisti tas-soċjetà. Għalhekk l-atturi fetħu din il-kawża u qegħdin jitolbu illi l-qorti:

1. tgħid illi l-ħatra ta' diretturi tas-soċjetà konvenuta ma tiswiex;
2. tgħid illi minħabba f'hekk il-bejgħ tal-*private 'bus* numru Y-0910 ukoll ma jiswiex;
3. tgħid illi dak il-bejgħ kien milqut b'qerq;
4. tgħid illi wkoll minħabba f'dak il-qerq il-bejgħ ma jiswiex;
5. tgħid illi l-għemil tal-konvenuti, jew ta' wħud minnhom, kien ta' ħsara għall-interessi patrimonjali tal-atturi;
6. tillikwida d-danni li ġarrbu l-atturi; u
7. tikkundanna lill-konvenuti jħallsu lill-atturi d-danni li dawn ġarrbu bi ħtija tagħhom.

Qegħdin jitolbu wkoll l-imgħax u l-ispejjeż, fosthom dawk ta' tliet ittri bonarji.

Il-konvenut Andrew Pace ressaq dawn l-eċċezzjonijiet f'ismu u f'isem is-soċjetà konvenuta *Savoy Bus Co. Limited*:

1. huwa personalment ma għandu ebda relazzjoni ġuridika mal-atturi;
2. hu minn dejjem kien u għadu magħruf bħala wieħed mid-diretturi tas-soċjetà; u
3. il-bejgħ sar sew u kien jiswa, u kien iffirmat wara deċiżjoni unanima meħuda f'żewġ laqgħat straordinarji tal-azzjonisti kollha tas-soċjetà.

Il-konvenut Carmelo Pace ressaq l-eċċezzjoni illi t-talbiet tal-atturi għandhom jiġu miċhuda għax il-bejgħ sar sew u kien jiswa.

Il-konvenut Kummissarju tal-Pulizija ressaq l-eċċezzjoni illi hu kien imħarrek għalxejn għax, sa dakinhar illi ipprezenta n-nota ta' eċċezzjonijiet, ma gie registrat ebda trasferiment tal-*'bus* imsemmija fiċ-ċitazzjoni. Dwar jekk it-trasferiment għandux jiġi registrat hu joqgħod fuq il-provi.

Il-konvenut Registratur tas-Socjetajiet ressaq l-eċċezzjoni illi ma huwiex kontradittur leġittimu għax ma għandu x'jaqsam xejn fil-kontroversja; għalhekk ma għandux ibati spejjeż.

B'dikriet tas-26 ta' Novembru 1991 inħatar assistent ġudizzjarji biex jisma' x-xhieda, u b'dikriet ieħor tat-18 ta' Mejju 1993 inħatar perit legali. Dan eventwalment ħalef ir-rapport tiegħu fit-12 t'Ottubru 2006. Fit-12 ta' Diċembru 2006 l-attur Mario Debattista talab u ngħata fakoltà jagħmel mistoqsijiet għall-eskussjoni tal-perit legali. Dawn il-mistoqsijiet saru b'nota tad-29 ta' Diċembru 2006 u l-perit wieġeb fit-22 ta' Frar 2007. L-attur Mario Debattista talab ukoll il-ħatra ta' periti addizzjonali, iżda l-qorti b'dikriet tal-31 ta' Jannar 2008 ċaħdet it-talba. Dakinhar ukoll il-kawża kienet differita għas-sentenza għall-14 t'Ottubru 2008 wara li l-partijiet ingħataw żmien biex jagħmlu sottomissjonijiet bil-miktub. Billi l-atturi ma laħqux għamlu s-sottomissjonijiet tagħhom fiż-żmien li ngħatalhom, b'rikors tat-12 ta' Settembru 2008 talbu illi s-sentenza ma tingħatax fl-14 t'Ottubru 2008 sabiex ikollhom aktar żmien. It-talba ntlaggħet b'dikriet tal-14 t'Ottubru 2008, u l-kawża tħalliet għallum għas-sentenza. Essenzjalment din il-kawża hija dwar jekk il-bejgħ magħmul mis-socjetà konvenuta lill-konvenut Carmelo Pace kienx jiswa. L-attur qegħdin iġhidu illi l-bejgħ ma jiswiex kemm għax (i) min deher f'isem is-socjetà fuq il-kuntratt ta' bejgħ kellux is-setgħa li jidher f'isimha, għax ma kienx direttur maħtur regolarment, u kif ukoll għax (ii) il-bejgħ sar b'qerq kontra l-interessi tal-azzjonisti tas-socjetà billi l-prezz kien baxx ħafna, ferm anqas mill-prezz xieraq tas-suq.

Il-fatti li huma rilevanti għall-għanijiet tal-kawża seħnew hekk:

L-azzjonisti tas-soċjetà konvenuta – li hija soċjetà bejn aħwa u kienet tiġġestixxi numru ta' vetturi tat-trasport pubbliku – kienu qegħdin jaħsbuha jhollux is-soċjetà u wħud minnhom urew ix-xewqa li jixtru xi vetturi li kellha s-soċjetà. Saru laqgħat li fihom l-azzjonisti iddiskutew x'kellu jsir u qablu li kellhom jaraw kemm jiswew il-vetturi. Xi wħud mill-azzjonisti ħadmu l-prezzijiet skond ma dehrilhom li kien is-suq u għarrfu b'dan lill-azzjonisti l-oħra; f'laqgħa oħra li saret, iżda, l-atturi wrew li kienu tal-fehma li l-prezzijiet kienu baxxi, għalkemm il-konvenuti jgħidu illi kulħadd kien qabel.

Għandu jingħad illi, għalkemm għal dawn il-laqgħat ma kienx jingħata avviż formali, jidher illi kulħadd kien jaf bihom u ħadd ma lmenta dwar xi irregolarità. Hija ħaġa naturali li f'soċjetajiet privati fejn l-ishma jkunu f'idejn ftit nies il-koll membri tal-istess familja l-laqgħat ma jsirux bl-istess formalitajiet bħalma jsir fil-laqgħat ġenerali ta' soċjetajiet pubbliċi. Jidher ukoll illi l-laqgħa ġenerali ta' kull sena għas-sena 1990 kienet saret, tant illi kienet preżentata lir-Registatur tas-Soċjetajiet id-denunzja ta' kull sena relativa għas-sena soċjali li għalqet fit-30 ta' Mejju 1990. Skond dik id-denunzja d-diretturi tas-soċjetà kienu Edward Pace u l-konvenuti Andrew Pace u Carmelo Pace.

Fil-31 ta' Jannar 1991 ittieħdet riżoluzzjoni mill-bord tad-diretturi, f'laqgħa li għaliha kienu preżenti d-diretturi Andrew Pace u Carmelo Pace, li tat lil kull wieħed minn dawn id-diretturi, waħdu, is-setgħa li jbigħ il-vetturi. L-għada, l-1 ta' Frar 1991, Carmelo Pace xtara l-vettura li dwarha saret il-kawża bil-prezz ta' erbatax-il elf lira (Lm14,000) – daqs tnejn u tletin elf, sitt mija u ħdax-il euro u tlieta u għoxrin ċenteżmu (€32,611.23) – minkejja r-riżervi li kellhom l-atturi dwar il-prezz; għas-soċjetà fuq il-kitba tal-bejgħ deher Andrew Pace. Għandu jingħad ukoll illi l-prezz għadu sallum ma tħallasx.

Għaxart ijiem wara mbagħad, fil-11 ta' Frar 1991, Carmelo Pace bigħ l-istess vettura lil terzi bil-prezz ta' sittax-il elf lira (Lm16,000) – daqs sebgħa u tletin elf, mitejn u disgħa u sittin euro u sebgħa u disgħin ċenteżmu (€37,269.97) – bi qligħ ta' elfejn lira (Lm2,000) jew erbat elef, sitt mija u tmienja u ħamsin u ħamsa u sebgħin ċenteżmu (€4,658.75).

Ngħaddu issa biex naraw jekk dan il-bejgħ kienx jiswa.

L-art. 7 tal-*memorandum* tas-soċjetà iġid illi:

The affairs of the Company shall be managed and administered by a Board of Directors consisting of not less than two (2) directors and not more than three (3) directors.

L-art. 19 tal-istatut iġid illi:

The Board of Directors shall have the power to exercise all the powers of the Company under clause 3 of the Memorandum and Articles in such manner as they deem fit.

Clause 3 msemmija f'dan l-artikolu tgħid illi fost is-setgħat tal-bord tad-diretturi hemm dik li jbigħu proprjetà tas-soċjetà.

Dwar jekk il-ħatra tad-diretturi saritx sew, u għalhekk dwar jekk id-direttur Andrew Pace kellux tassew is-setgħa li jidher fuq il-bejgħ f'isem is-soċjetà, il-perit legali qal hekk:

Skond l-atturi d-diretturi ma ġewx validament eletti peress li qatt ma ssejthet Assembla Ġenerali Annwali u għalhekk kull att li sar mid-diretturi huwa null in kwantu ma ġietx segwita validament il-proċedura għall-elezzjoni tad-diretturi. Illi l-esponent ma jaqbilx ma' din is-sottomissjoni. Din hija bażikament kumpanija bejn l-aħwa li ma kinitx iżżomm *meetings* formali iżda għar-rigward id-deċiżjoni sabiex jinbigħu l-*buses* issejthu żewġ laqgħat u ġie propost li l-*buses* jinbigħu u l-maġġoranza tal-azzjonisti aċċettaw din il-proposta. Huwa veru li Mario Debattista qal li ried iktar żmien biex jaħseb iżda ma kienx hemm oppożizzjoni formali. Illi għalkemm ma kienx isir elezzjoni formali tad-diretturi, il-kumpanija kienet tibgħat *annual returns* fejn ġew dikjarati minn kienu d-diretturi u ma hemmx evidenza li ħadd ma qatt oġġezzjona formalment għal dan. Waqt iż-żewġ laqgħat fejn ġew diskussi l-bejgħ tal-*buses* ħadd ma allega li d-diretturi ma kinux ġew appuntati kif suppost. Dwar jekk il-bejgħ kienx milqut b'qerq, il-perit legali komplja jgħid hekk:

Illi t-tieni ilment tal-atturi huwa li t-trasferiment kien milqut bi frodi: "għaliex il-*bus* ġiet trasferita bi prezz li huwa ferm aktar baxx minn dak reali, minghajr qatt ma saret valutazzjoni tal-*asset* u taħt kondizzjonijiet irriżorji".

Illi huma l-atturi li jridu jipprovaw frodi. Illi l-atturi jippretendu li l-valur kien baxx iżda ma ġabu ebda stima

indipendenti u professjonali dwar il-valur tal-*bus* f'dak iż-żmien. Illi jirriżulta li l-maġġoranza tal-azzjonisti kienu kuntenti li l-istess azzjonisti jkollhom id-dritt li jixtru l-*buses* bi prezz vantaġġjuż għalihom. Illi l-fatt li l-prezz seta' ma kienx il-prezz reali tal-*bus* u l-fatt li l-kundizzjonijiet setgħu ma kinux fl-añjar interess tas-soċjetà ma jfissirx li kien hemm frodi. L-atturi jaċċettaw li kienu jafu bil-proposta li ġiet diskussa b'mod apert u anki miktub. Illi jista' jkun li l-prezzijiet u kundizzjonijiet ma kinux fl-añjar interess tas-soċjetà iżda dan ma jfissirx li hemm frodi. Fil-kawza Il-Pulizija vs Anthony Francis Willoughby (Imħallef Degaetano 12/2/1999) ġie dikjarat: "mhux kull forma ta' lokupletazzjoni *ossia* arrikkiment magħmul a dannu ta' ħaddiehor tammonta għal frodi fis-sens tal-liġi penali. Fil-liġi tagħna biex ikun hemm it-truffa jew il-frodi innominata jrid ikun ġie perpetrat mill-aġent xi forma ta' ingann jew qerq, liema ingann jew qerq ikun wassal lill-vittima sabiex tagħmel jew tonqos milli tagħmel xi ħaġa li għibilha telf patrimonjali bil-konsegwenti qligħ għall-aġent". Illi ma kien hemm ebda ingann jew qerq f'dan il-każ. L-atturi kienu jafu bil-proposta, kienu jafu bil-prezz u ma ġewx ingannati. Illi jista' jkun li s-soċjetà ma ħaditx il-passi biex tiġbor il-flus dovut lilha wara l-bejgħ iżda dan ma jfissirx li kien hemm frodi. [F]il-*affidavit* tal-attur Michael Sultana hemm deskrizzjoni ta' x'għara waqt il-laqgħat. Minn din id-deskrizzjoni jirriżulta li ma kien hemm ebda ingann. L-azzjonisti ġew informati l-prezzijiet u ġew mitluba jekk iridux jixtru b'dawk il-prezzijiet.

Għaldaqstant l-esponent jissottometti bir-rispett li t-talbiet attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda.

Il-qorti taqbel mal-perit legali, għar-raġunijiet minnu mogħtija, illi l-ħatra tad-diretturi kienet tiswa, u li għalhekk id-diretturi kellhom is-setgħa li jbigħu proprjetà tas-soċjetà, iżda ma taqbilx illi l-għemil tagħhom kien iħares id-dmir ta' *bona fides* li għandu dejjem imexxi lid-diretturi fil-qadi tad-dmirijiet tagħhom lejn is-soċjetà li bit-tmexxija tagħha huma fdati, aktar u aktar id-dmir li ma jdawwrux għalihom qligħ li kien imiss lis-soċjetà. Dan id-dmir ta' *bona fides* ma jitħarisx billi d-diretturi jzommu lura biss minn frodi kriminali; huwa dmir li jitlob ħafna aktar minn hekk. Mhux biżżejjed illi l-atturi kienu mgħarrfa x'kellu jkun il-prezz tal-

bejgħ lil Carmelo Pace; kellhom ikunu mgħarrfa wkoll x'kellu jkun il-qligħ li dan kien sejjer jagħmel għaxart ijiem wara.

Fil-każ tallum il-konvenut Carmelo Pace ma setax ma kienx jaf li kellu l-okkażjoni, għaxart ijiem wara li xtara l-vettura, li jbigħha bi qligħ ta' elfejn lira (Lm2,000) – *res ipsa loquitur*. Id-dmir li kellu bħala direttur tas-soċjetà kien li dak il-qligħ bi ħwejjeġ is-soċjetà tgawdih is-soċjetà, mhux igawdih hu. Dan kien abbuż sfaċċjat u flagranti tal-pożizzjoni ta' direttur, u ebda sistema legali serju ma jista' jippremetti li abbuż bħal dan jibqa' għaddej qiesu ma hu xejn.

Madankollu, għalkemm issib illi l-bejgħ tal-'bus numru Y-0910 sar b'abbuż tas-setgħa tad-diretturi u bi ħsara għall-interessi patrimonjali tas-soċjetà u tal-atturi bħala azzjonisti, il-qorti hija tal-fehma illi t-tħassir tal-bejgħ – illum aktar minn tmintax-il (18) sena wara li sar – la jkun fl-interess tas-soċjetà u lanqas ma jkun rimedju xieraq, aktar u aktar meta tqis illi l-vettura reggħet inbigħet minn Carmelo Pace lil terza persuna li kontrieha la nġiebet prova li b'xi mod kienet kompliċi f'dak li sar u li lanqas ma hija parti fil-kawża. Rimedju aktar xieraq kien ikun illi Carmelo Pace jrodd il-qligħ kollu – magħdud il-prezz li sallum għadu ma ħallasx – mhux lill-atturi iżda lis-soċjetà. Ladarba l-atturi fetħu l-kawża f'isimhom mhux f'isem is-soċjetà, ir-rimedju li jkollu jingħata hu illi lill-atturi jingħata daqshekk mid-danni totali ta' sebgħa u tletin elf, mitejn u disgħa u sittin euro u sebgħa u disgħin centeżmu (€37,269.97) li jkollu l-istess proporzjon mat-total illi l-ismha li għandhom huma għandhom man-numru totali tal-ishma.

Ukoll, ladarba l-flus baqqgħu f'idejn il-konvenut Carmelo Pace, li kellu l-użu u t-tgawdija tagħhom meta dawn kienu jmissu lis-soċjetà, l-imgħaxijiet għandhom igħaddu mhux millum iżda minn dakinhar meta saret talba għall-ħlas ta' danni b'att ġudizzjarju, *i.e.* minn dakinhar meta kienet preżentata ċ-ċitazzjoni.

Billi wkoll il-kawża saret għalxejn kontra l-Kummissarju tal-Pulizija u kontra r-Registatur tas-Socjetajiet, billi dawn ma kellhom ebda sehem f'dak li ġara, dawn għandhom jinħelsu mill-ħarsien tal-ġudizzju.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti hekk taqta' din il-kawża:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. tiċhad l-ewwel żewġ talbiet;
2. tilqa' t-tielet talba billi tgħid illi l-bejgħ tal-vettura Y-0910 lill-konvenut Carmelo Pace sar *in mala fide* b'qerq għall-interessi tas-soċjetà u tal-atturi bħala azzjonisti;
3. tiċhad ir-raba' talba';
4. tilqa' l-ħames talba billi tgħid illi bl-għemil tagħhom il-konvenuti Carmelo Pace u Andrew Pace *proprio* għamlu ħsara lill-interessi patrimonjali tal-atturi bħala azzjonisti tas-soċjetà *Savoy Bus Co. Limited*;
5. tipprovdi dwar is-sitt talba billi tillikwida d-danni fis-somma ta' sebgħa u tletin elf, mitejn u sebgħin euro (€37,270);
6. tilqa' s-seba' talba billi tikkundanna lill-konvenuti Carmelo Pace u Andrew Pace *proprio* flimkien *in solidum* iħallsu lill-atturi dik is-somma li għandha l-istess proporzjon mad-danni ta' sebgħa u tletin elf, mitejn u sebgħin euro (€37,270) illi l-ishma tal-atturi għandhom man-numru totali tal-ishma fis-soċjetà; u tikkundannahom ukoll iħallsu l-imgħaxijiet legali relattivi minn dakinhar meta kienet preżentata ċ-ċitazzjoni sa meta jsir il-ħlas;
7. teħles lill-Kummissarju tal-Pulizija u lir-Registratur tas-Soċjetajiet mill-ħarsien tal-ġudizzju;
8. tikkundanna lill-atturi jħallsu l-ispejjeż tal-Kummissarju tal-Pulizija u tar-Registratur tas-Soċjetajiet; u
9. tikkundanna lill-konvenuti Carmelo Pace u Andrew Pace *proprio* flimkien *in solidum* iħallsu l-ispejjeż l-oħrajn kollha.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----